

1. UVOD

1.1. PROBLEM, PREDMET I OBJEKT ISTRAŽIVANJA

Šećerna bolest predstavlja veliki problem kako za pojedinca tako i za cijelu zajednicu. Bolest traje cijeli život, dovodi do ozbiljnih problema – komplikacija koji se završavaju invalidnošću oboljelog i velikim finansijskim troškom za njegovu porodicu, ali i za zdravstveni sistem i cijelu društvenu zajednicu. Ovo je bolest koja danas u vidu epidemije zahvata cijeli svijet, a neki stručnjaci smatraju da se radi o pandemiji šećerne bolesti. Prema najnovijim podacima WHO u svijetu ima oko 300 miliona oboljelih. U prosjeku na svjetskom nivou šećernu bolest ima od 2 do 5 % populacije.

Problem istraživanja u okviru ovog diplomsko/specijalističkog rad je šećerna bolest, koja je do sada odnijela veliki broj života kod nas i u svijetu, a očekuje se da će broj komplikacija i smrtnosti izazavane šećernom bolesti biti daleko veći. Veliki iznosi finansijskih sredstava se troše na liječenju komplikacija do kojih je dovela šećerna bolest, s tim da se ne posvećuje dovoljno pažnje samim uzrocima obolijevanja, niti poduzimanju preventivnih mjera radi sprečavanja pojave bolesti.

Predmet istraživanja je šećerna bolest na području općine Velike Kladuše. Istraživat će se učestalost bolesti po tipovima, po dobnim skupinama, prisutnost debljine kod oboljelih, prisutnost komplikacija, BMI kod novootkrivenih, te načini liječenja i smrtnost kod oboljelih.

Istraživanje je relizovano u Internističkoj službi – savjetovalištu za šećernu bolest Doma zdravlja Velika Kladuša, apotekama na općini, te anketiranjem samih oboljelih od šećerne bolesti. Uobičajeno je u domu zdravlja da svi oboljeli od šećerne bolesti (obavezno novi slučajevi) se prosljeđuju u internističku službu, a zatim u savjetovalište tako da su dobiveni podaci relevantni za cijelu općinu.

1.2. OSNOVNA HIPOTEZA

Osnovna hipoteza od koje se krenulo pri istraživanju je da epidemija šećerne bolesti u razvijenim i u zemljama u razvoju nije zaobišla niti Veliku Kladušu. Za razliku od nekih bolje organizovanih država čiji je zdravstveni sistem efikasniji, pa su i posljedice ove bolesti daleko manje nego što je to slučaj na području općine Velika Kladuša, gdje se ogromna sredstva troše, ali ne za preventivu već za liječenje komplikacija bolesti.

1.3. SVRHA I CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Budući da je šećerna bolest prepoznata kao jedan od ključnih zdravstvenih problema današnjeg čovjeka u cijelom svijetu, te gojaznost kao vodeći faktor u pojavi šećerne bolesti, odlučila sam se baviti ovim problemom na lokalnom nivou, odnosno ispitati kretanje šećerne bolesti u periodu 1999. – 2009. godine na području općine Velika Kladuša.

Na osnovu do sada izloženih teza **ciljevi** istraživanja ove teme mogli bi se definisati na slijedeći način:

- Testirati i potvrditi navedeno;
- Definisati šećernu bolest, uzroke i posljedice;

- Istražiti u periodu 1999 - 2009. godina na području općine Velika Kladuša učestalost šećerne bolesti (tip 1 i tip 2) po pojedinim godinama i ukupno
- Utvrditi polnu, dobnu i obrazovnu strukturu oboljelih
- Utvrditi tjelesnu težinu kod novootkrivenih dijabetičara (na početku tretmana) i nakon tretmana u nekoliko godina
- Istražiti incidenciju i prevalenciju oboljenja
- Utvrditi BMI kod novootkrivenih oboljelih
- Utvrditi učestalost komplikacija
- Utvrditi način liječenja (dijeta, fizička aktivnost, peroralna terapija, inzulinska terapija)
- Utvrditi smrtnost kod oboljelih u periodu 1999. – 2009. godina.
- Utvrditi potrošnju lijekova i insulina.

1.4. NAUČNE METODE

Da bih realizovala postavljene ciljeve istraživanja koristit ću se sa više **naučnih metoda** s obzirom na faze istraživanja kao i specifičnosti problema koji se elaborira. Teško je fizički odvojiti korištenje određenih metoda u pojedinim segmetima teme zbog potrebe uzajamnog korištenja više metoda.

Od osnovnih naučnih metoda koje će se koristiti u dokazivanju održivosti postavljene hipoteze posebno ističem:

- komparativna metoda koja će se koristiti sa ciljem upoređivanja dobivenih rezultata sa rezultatima iz sličnih studija i naučnim tvrdnjama,
- kombinacija deduktivne i induktivne metode,
- metode izolacije i eliminacije,
- posebne naučne metode (metoda analize, sinteze, dokazivanja, deskripcije, kao i odgovarajuće matematičke metode).

Koristiti će se i određene istraživačke metode za prikupljanje podataka čijom će se obradom, komparacijom i analizom doći do potrebnih informacija za donošenje zaključaka i odluka.

1.5. KOMPOZICIJA RADA

Rezultati istraživanja predstavljeni su u šest međusobno povezanih dijelova sa zaključkom i navedenom, korištenom, literaturom.

U uvodnom dijelu ovog diplomskog / specijalističkog rada, formulisan je problem, predmet i objekt istraživanja, postavljena je osnovna hipoteza, navedene su svrha i ciljevi koji su istraživanjem ostvareni, navedene su naučne metode koje su korištene pri istraživanju i prezentaciji rezultata, te je obrazložena kompozicija rada.

U drugom dijelu specijalističkog rada definisala sam šećernu bolest, pojasnila sam njen nastanak i historijski razvoj, epidemiologiju i uzroke nastanka šećerne bolesti.

U trećem dijelu specijalističkog rada koji se odnosi na podjelu šećerne bolesti navela sam osnovne karakteristike tipa 1 i tipa 2, te komparativne sličnosti i razlike šećerne bolesti

tip 1 i tip 2. U ovom dijelu rada objašnjena je specifičnost šećerne bolesti nakon šezdesetpete godine života i šećerne bolesti u trudnoći.

U četvrtom dijelu rada obrađena je dijagnostika šećerne bolesti, osnovni principi liječenja šećerne bolesti. Ovi osnovni principi liječenja podijeljeni su u dvije skupine: nemedikamentozni način i medikamentozni način liječenja. Od nemedikamentozni načina liječenja obrađen je princip edukacije, ishrane i fizičke aktivnosti. Od medikamentozni načina liječenja obrađeni su oralni antidijabetici i insulin. Također, u ovom dijelu rada obrađene su i komplikacije do kojih često dovodi šećerna bolesti. Od komplikacija šećerne bolesti među najčešće ubrajaju se:

- hipoglikemija,
- dijabetička neuropatija,
- dijabetička retinopatija,
- dijabetička nefropatija,
- dijabetičko stopalo.

Nakon obrađenih komplikacija kod šećerne bolesti, u istom dijelu rada nalaze se i mjere prevencije, kod kojih se formiraju tri skupine mjera: primarna prevencija, sekundarna prevencija i tercijarna prevencija.

Peti dio specijalističkog rada je dio u kome su prezentirani rezultati obavljenog vlastitog istraživanja na području općine Velika Kladuša, odnosno rezultati do kojih sam došla kroz analizu rada savjetovališta u vremenskom periodu 1999 – 2009. godina, kao i rezultati dobijeni iz lokalnih apoteka i od samih oboljelih. U ovom dijelu rada prvo su date opće karakteristike općine Velika Kladuša, zatim geostrateški položaj, način organizacije zdravstvene zaštite i funkcionisanje zdravstvenog sistema na općini. Rezultati istraživanja su grupisani u određene tabele i grafičke prikaze, kako slijedi:

- broj oboljelih po tipovima bolesti
- oboljeli po životnoj dobi
- obrazovanje i zaposlenost oboljelih
- tjelesna masa kod oboljelih
- posjete dijabetičkih bolesnika savjetovalištu
- incidenca i prevalenca oboljelih
- BMI kod novootkrivenih oboljelih
- stepeni BMI kod novootkrivenih oboljelih
- ordinirana terapija
- komplikacije kod oboljelih
- odnos ukupno umrlih i umrlih dijabetičara
- starosna i polna struktura umrlih dijabetičara
- potrošnja antidijabetika i insulina.

U šestom dijelu specijalističkog rada data je jedna sveobuhvatna analiza rezultata koji su prezentirani unutar petog dijela rada, te komparacija sa sličnim studijama iz našeg užeg i šireg okruženja.

U posljednjem dijelu, zaključku, prezentirani su bitni rezultati istraživanja koji su opširnije prikazani u ovom specijalističkom radu, u kojima je dokazana postavljena hipoteza.